

Andrzej Wojciechowski
Wojskowa Akademia Techniczna

POLEMIKA

Logistyka wojskowa „nie zabija”

Profesor Stanisław Oziemski, z którym miałem przyjemność wielokrotnie rozmawiać, w swoich artykułach oraz wypowiedziach wielokrotnie podkreśla, że współczesną logistykę należy postrzegać w kategoriach filozoficznych. Wydaje mi się, że nawet bardzo głęboka myśl filozoficzna – odnoszą się do drugiej części stwierdzenia Pana Profesora – nie upoważnia do stwierdzenia, że (...) filozoficznie patrząc, celem logistyki cywilnej jest „uszczęśliwić klienta”, wojskowej – „zabić go„(...)”

Logistyka, jako dziedzina wiedzy, bezspornie rozwinęła się w wojsku¹. Stanowi teorię i praktykę w zakresie zaopatrzenia, dowozu i komunikacji, administracji i konserwacji, remontu, ewakuacji rannych i chorych, wykorzystania zasobów miejscowych. Wielokrotnie decydowała o skuteczności działań operacyjnych, losach bitew i wojen. Na przestrzeni dziejów problematyka zabezpieczenia logistycznego działań sił zbrojnych podlegała sukcesywnej modernizacji, dostosowywaniu się do aktualnych uwarunkowań operacyjno – taktycznych i gospodarczo – ekonomicznych².

Dziejowy proces poszukiwania zasad logistycznych łączyć należy

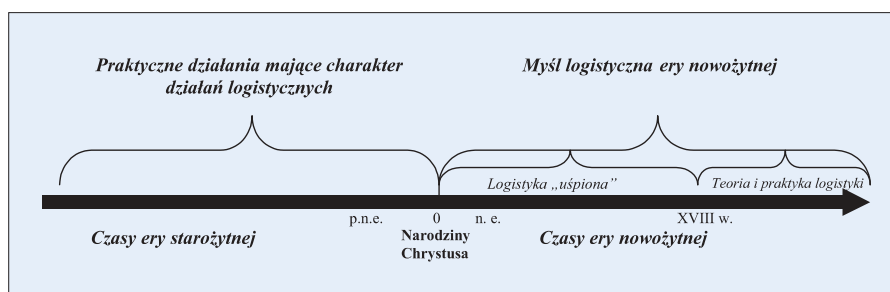
z ewolucją naukowej myśli wojskowej, której bez wątpienia częścią jest myśl logistyczna. Poszukiwanie zasad logistycznych w dostępnych źródłach historycznych odzwierciedla pogląd, że w procesach zaopatrywania i eksploatacji zasobów przydzielonych armii występują pewne prawidłowości, określane mianem działań logistycznych. Ewolucja interpretacji znaczeniowej tychże działań pozwala je pogrupować w pięciu działach problemowych: *zaopatrzenie materiałowe, transport, eksploatacja sprzętu technicznego, opieka medyczna oraz prowadzenie administracji*. Szereg współczesnych koncepcji logistycznych wskazuje, że w dziejach logistyki wyróżnić należy dwa zasadnicze okresy: starożytny i logistyki naszej ery.

Okres starożytny w świetle badań historycznych dostarcza szeregu cennych informacji o narodzinach i rozwoju działań logistycznych, późniejszej logistyki. Historycy sztuki wojennej są zgodni, że dominującą cechą najstarszych państw niewolniczych, które stworzyły cywilizację starożytną, był wysoki stopień zorganizowania ich sił zbrojnych. Towarzyszył mu wysoki – jak

na tamte czasy – poziom rozwoju wiedzy praktycznej, dotyczącej gromadzenia i dystrybuowania zapasów na polu walki. Fakty historyczne wskazują, że do działań, które można określić mianem logistycznych, ówczesni dowódcy przywiązywali ogromne znaczenie.

Logistyka ery nowożytnej to logistyka długotrwałych zmian i przeobrażeń. W pierwszej fazie jej rozwoju trudno mówić o logistyce; są to raczej praktyczne działania logistyczne, skupiające się głównie na gromadzeniu zapasów i zaopatrywaniu armii w polu. Dopiero w drugiej połowie XVIII w. pojawia się szereg opracowań teoretycznych, które zaczynają tworzyć fundamenty logistyki. Dominują w tym okresie przede wszystkim opracowania amerykańskie i francuskie. Początek wieku XX to prawdziwy rozkwit myśli logistycznej. Zostają opracowane zasady logistyczne oraz wyraźny podział na teorię i praktykę logistyki (*logistykę stosowaną*). W okresie II wojny światowej problematyka zabezpieczenia materiałowo – technicznego działań bojowych staje się pierwszoplanowym zagadnieniem w planowaniu operacji wojennych. Coraz częściej ówczesni dowódcy dostrzegali, że sukcesy w bitwach możliwe są nie tylko dzięki wiedzy taktycznej, pracy strategów i sztabów ogólnowojskowych, ale również warunkiem koniecznym jest właściwe przygotowanie i wykorzystanie systemów gromadzenia zapasów i zaopatrywania wojsk.

Sukcesy logistyków wojskowych w drugiej połowie XIX w. zostały dostrzeżone przez przedsiębior-

Rys. 1. Okresy rozwoju logistyki. Źródło: opracowanie własne

¹ A.H. de Jomini.: *Zarys sztuki wojennej*. Paryż 1837 r.

² Stankiewicz W.: *Nowe trendy we współczesnej logistyce zachodniej*. AON 1995 r.

ców cywilnych. Potencjalne możliwości wykorzystania rozwiązań wojskowych wykształciły w latach pięćdziesiątych XX w. nową erę w logistyce. Następuje wyraźny podział na logistykę wojskową i cywilną.

W sensie etymologicznym pojęcie logistyka ma swój źródłosłów w języku greckim i łacińskim³. Potwierdzeniem tej tezy jest przegląd słowników wyrazów obcych, encyklopedii oraz szeregu pozycji literaturowych traktujących teorię problemu.

Możemy tam znaleźć takie hasła:

- *legein* – zbierać, liczyć, mówić
- *logiamos* – obliczanie, rachunek, rozważanie
- *logikę* – logika
- *logikos* – nauka o sposobach jasnego i ścisłego formułowania myśli, regułach poprawnego rozumowania i uzasadniania twierdzeń
- *logistes* – rachmistrz
- *logistike* – sztuka liczenia, sztuka kalkulowania
- *logistikon* – siła rozumu, rozsądek
- *logistikos* – racjonalny, myślący logicznie, sztuka poprawnego myślenia
- *logistyka* – pewna część dawnej teorii matematycznej, rachunki algebraiczne, nauka o obliczeniu czasu i przestrzeni potrzebnych do wykonaniu ruchu
- *logos* – słowo, mowa, myśl, rozum, opinia, rachunek, wartość, liczenie.

W słownikach łacińskich – obok powoływania się na greckie znaczenie pojęcia logistyki: *logica i logiem* odpowiadają greckiemu *logikos*. Z kolei w języku francuskim *logistique* – oznacza zakwaterowanie i pochodzi od słowa *loger* – co oznacza mieszkać, kwaterować. Samo znaczenie słowa *logistyka* traktowane jest jako *termin wojskowy, odnoszący się do spraw zakwaterowania, zaopatrzenia, transportu itp.* Niemieckie *Logistik* pojawia się w słownikach dopiero w połowie lat siedemdziesiątych i traktuje samo pojęcie logi-

styki wyłącznie w ujęciu mikroekonomicznym⁴. Podobnie jest z angielskim *logistic*, które wskazuje na zarządzanie łańcuchami dostaw, w aspekcie militarnym i cywilnym. We wcześniejszych publikacjach brytyjskich zastępowany synonimem *administration*, pod którym rozumiano zaopatrywanie, transport i hospitalizację.

W literaturze niemieckiej, w dyskusji nad współczesnym pochodzeniem i zakresem logistyki, autorzy z Bundeswehry wskazują na termin *quartiermeister* – odpowiednik francuskiego *major general des logis*. Według nich, logistyka jest synonimem gospodarki sił zbrojnych, w skład której wchodzi takie elementy polowe, jak dowóz (*Nachschub*) i zaopatrywanie (*Versorgung*).

Z terminem logistyka spotykamy się również w słownikach matematycznych. W logice, jako dziedzinie nauki, *logistyka* używana jest jako synonim *logiki matematycznej i logiki symbolicznej*. Niektóre funkcje wykładnicze określa się mianem funkcji logistycznych. Znajdują one zastosowanie głównie przy opisie wzrostu liczby ludności lub przedstawiania cyklu życia produktu, od momentu wprowadzania na rynek, aż do nasycenia na rynku i wycofania go. W ostatnim czasie zastosowanie terminu logistyka w matematyce przesuwają na dalszy plan, na korzyść innych synonimów.

Pozostawiając spory etymologiczne językoznawcom, we wszystkich przypadkach słowo logistyka oznacza zarówno pewną wiedzę (*zbiór technik, metod i zasad działania*), w sferze dowodzenia (*zarządzania*), jak również przypisywane jest konkretnym procesom w działaniu praktycznym. Logistykę należy więc odnosić do problematyki związanej dawniej z obozowaniem, dziś kwaterowaniem wojsk. Trudno w tym miej-

scu doszukać się filozofii „zabijania”. Na przestrzeni wieków logistyka ulegała wielu przeobrażeniom i pojmowanie jej jest znacznie szersze.

Współcześnie, większość teoretyków wojskowości podziela pogląd, że **stymulatorem walki zbrojnej i wojny jest logistyka**. Zjawiska, które są ściśle powiązane z logistyką, mają wpływ na przebieg działań wojennych. Wyodrębnienie tych zjawisk z całokształtu dorobku wielu pokoleń teoretyków wojskowości stanowi historyczne uwarunkowanie teorii logistyki wojskowej. Wydobycie ich z dzieł i prac filozofów, myślicieli oraz wodzów i dowódców wojskowych, a także teoretyków wojskowości starożytnej, stanowi bazę teoretyczną dla dzisiejszej logistyki w wojsku, ale i również w cywilnej jej części.

Rozwój europejskiej myśli logistycznej nastąpił w XIX w. Niewątpliwie największy wkład wniósł francuski generał, historyk i teoretyk wojskowości, baron A. H. Jomini. Jego zdaniem, *...Logistyka jest sztuką zarządzania dobrze pochodami wojsk, sztuką skombinowania dobrze porządku wojsk w kolumnach, czasu ich wyjścia w podróż i środków ich komunikacji potrzebnych dla zapewnienia ich przybycia na punkt oznaczony; jest ona zasadą wiadomości i obowiązków oficerów sztabu głównego....*⁵

Współczesnym mu, najwybitniejszym przedstawicielem myśli wojskowej w Europie XIX w., był niemiecki teoretyk wojskowy Karl von Clausewitz. Do dziś badacze jego spuścizny akcentują przede wszystkim zasługi Clausewitz'a w dziedzinie strategii i wkład do teorii wojny. Po wnikliwym przestudiowaniu jego głównego dzieła okazuje się, że wobec królującej strategii i taktyki doceniał służebną rolę logistyki, choć w całym traktacie nie posłużył się tym terminem. Operując współ-

³ Duerler M.: *Logistik als Teil der Unternehmensstrategie: die Entwicklung der betriebswirtschaftlichen Logistik in der Schweiz*. Verlag Paul Haupt, Bern und Stuttgart 1990 r., s. 3 – 58. Także: Ficoń K.: *Procesy logistyczne w przedsiębiorstwach*. Wyd. Impuls Plus Consulting, Gdynia 2001 r., s. 11.

⁴ Grosse L.: *Handbuch zur Ökonomie der Verteidigungspolitik*. Regensburg 1986 r., s. 492 – 500.

⁵ Dworecki S. E.: *Logistyka w wojsku*. Warszawa 1997 r., s. 9

czesnym językiem twierdził, że: *...wszelka tedy działalność wojenna z konieczności prowadzi do boju, bezpośrednio czy pośrednio. Żołnierza powołuje się pod broń, odziewa, uzbraja, ćwiczy – śpi on, je, pije i maszeruje tylko po to, aby się bił we właściwym miejscu i we właściwym czasie...*

Przykładów, które historycznie warunkują, że logistyka wojskowa „nie zabija”, jest znacznie więcej. Zawarte są one w pracach wybitnych specjalistów i teoretyków logistyki wojskowej.

obraz logistyki jako zintegrowany system logistyczny, odpowiedzialny za zabezpieczenie logistyczne, którego zadaniem jest utrzymanie pożądanego potencjału logistycznego. Autor podkreśla rolę systemu logistycznego, jako narzędzia gwarantującego realizację zadań szkoleniowych w okresie pokoju oraz przechodzenia w fazę kryzysu i wojny.

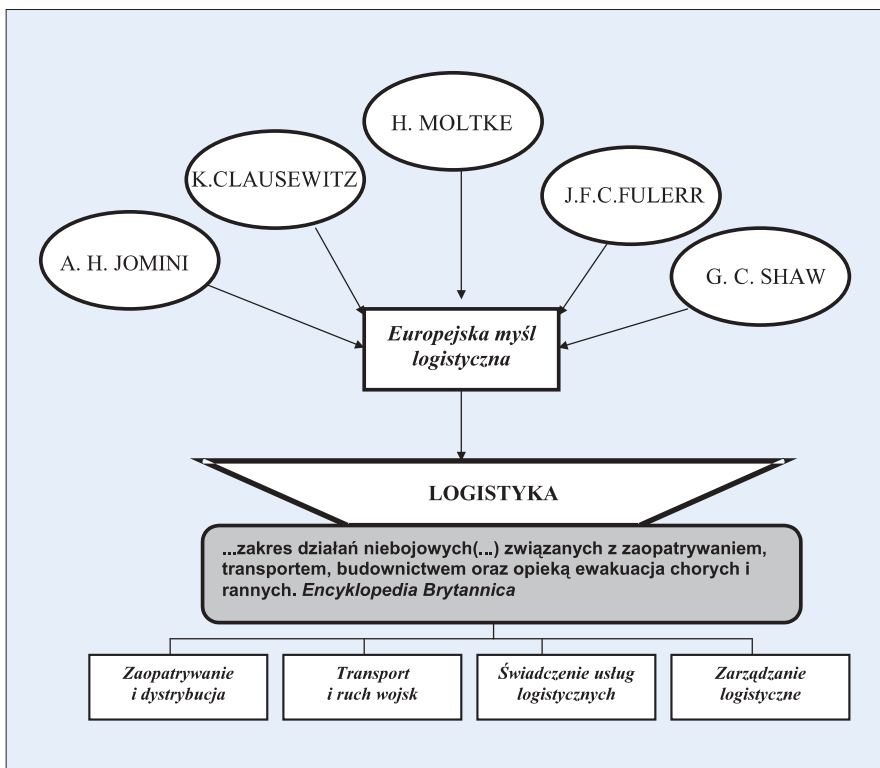
W 2004 r. w Siłach Zbrojnych RP wdrożono „Doktrynę Logistyczną SZ RP”. Jest ona najwyższej rangi logistycznym dokumentem doktrynal-

cepcja zarządzania zintegrowanymi łańcuchami dostaw. Ich rozmiar i skala determinowana była rozwojem sztuki wojennej oraz posiadanej wiedzy teoretycznej przez dowódców. W świetle przedstawionych propozycji definiowania i próby systematyzacji przyczyn jej powstania oraz tendencji rozwojowych można sformułować obraz współczesnej logistyki wojskowej, który należy postrzegać w trzech obszarach:

- *teoretycznym*, jako obszar badań naukowych i naukowego poznania
- *praktycznym*, jako określona technologia zabezpieczenia logistycznego
- *strukturalnym*, jako właściwie zorganizowany system, wspierający wojska.

Współczesna teoria logistyki wojskowej skupia się na dostarczeniu naukowych metod pozwalających rozwiązać kluczowy problem, jakim w działalności logistycznej jest usprawnianie procesu dostaw i usług w wojskowym łańcuchu logistycznym. Stanowi źródło odkrywania oraz kształtowania kierunków rozwoju, opierając się na kompleksowej analizie istniejących systemów logistycznych. Wobec tak złożonej rzeczywistości, logistyka – w rozwiązywaniu stojących przed nią problemów – posiłkuje się teoriami zaczerpniętymi z innych nauk. Jej interdyscyplinarny charakter sprawia, że w swoich badaniach wykorzystuje metody badawcze z zakresu nauk społecznych, cywilnych i wojskowych. W swojej codziennej działalności posiłkuje się naukami ścisłymi, prawnymi i przyrodniczymi. Niemniej jednak ówczesni i współcześni dowódcy nie lekceważyli działań logistycznych własnych wojsk.

Konstatując, **współczesna logistyka wojskowa wspiera wojska, a nie zabija.**

Według najwybitniejszego znawcy teorii problemu, prof. E. Nowaka z Akademii Obrony Narodowej, który określa logistykę wojskową jako „... dziedzinę wiedzy o procesie zarządzania łańcuchem dostaw i usług dla wojsk walczących oraz dowodzenia oddziałami (pododdziałami) logistycznymi.

Prof. K. Ficoń z Akademii Marynarki Wojennej w swoich pracach „Współczesna logistyka wojskowa” i „Logistyka operacyjna” prezentuje

nym. Ustala zasady dowodzenia i kierowania w systemie logistycznym w kraju, i poza jego granicami w operacjach sojuszniczych i wielonarodowych. Ponadto określa kierunki rozwoju systemu logistycznego SZ RP.

Współczesna logistyka wojskowa kształtowała swój wizerunek poprzez wieki funkcjonowania w wojsku. Aktualnie obszar jej działalności przeniósł się na rynek cywilny, gdzie odnosi olbrzymie sukcesy. Logistyka postrzegana jest jako kon-

Odwiędź portal www.logistyka.net.pl